

ดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรมของประเทศไทย *

นายอภิวัฒน์ จิระศิริโสภณ *

ดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law index) จัดทำขึ้นโดย World Justice Project ซึ่งเป็นองค์กรที่เป็นอิสระและไม่แสวงหากำไรซึ่งก่อตั้งขึ้นโดย นาย William H. Neukom นายกเนติบัณฑิตยสภาของสหรัฐอเมริกา โดยรับทุนสนับสนุนจาก ๒๑ องค์กร ในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ ก่อนที่จะแยกตัวเป็นองค์กรอิสระและไม่แสวงหากำไรในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ โดยดัชนีดังกล่าวเป็นการประเมินการยึดถือหลักนิติธรรมในภาคปฏิบัติของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการระบุถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

วิธีการในการจัดทำดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรมของ World Justice Project เริ่มต้นด้วยการกำหนดกรอบความคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรมซึ่งแบ่งออกเป็น ๙ ปัจจัย และ ๔๘ ปัจจัยย่อยดังจะกล่าวต่อไป และเมื่อได้กรอบที่ชัดเจนแล้ว ก็จะจัดทำแบบสอบถามโดยแบบสอบถามดังกล่าวจะถูกส่งไปยังประเทศต่างๆ เพื่อทำการกรอกแบบสอบถาม ผู้ที่กรอกแบบสอบถามจะเป็นทั้งนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และประชาชนทั่วไป เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ข้อมูลก็จะถูกนำมาประมวลและวิเคราะห์ และจัดทำดัชนีต่อไป

หลักนิติธรรม คืออะไร?

หลักนิติธรรมคือระบบส่งเสริมหลักการสากลดังต่อไปนี้

๑. รัฐ และ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรับผิดชอบต่อกฎหมาย
๒. กฎหมายมีความชัดเจน เผยแพร่ต่อสาธารณะ มั่นคง และยุติธรรม และปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมทั้งความปลอดภัยของบุคคลและทรัพย์สิน
๓. กระบวนการตรา การบริหาร และการบังคับใช้กฎหมาย สามารถเข้าถึงได้ มีประสิทธิภาพ และยุติธรรม
๔. การอำนวยความสะดวกยุติธรรมทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจ มีจริยธรรม และเป็นอิสระ และบุคคลที่เป็นกลางผู้ซึ่งมีจำนวนที่เพียงพอ มีเครื่องมือที่เพียงพอ

* แปลสรุปจากเว็บไซต์ <http://worldjusticeproject.org> ของ World Justice Project เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการสัมมนาหลักสูตร “ผู้บริหารงานด้านกฎหมายภาครัฐระดับสูง” จัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

* นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ ฝ่ายกฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หลักการสากลข้างต้นสามารถขยายออกเป็น ๙ ปัจจัยหลัก ที่ใช้ในการพิจารณาประกอบการจัดทำดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรมของแต่ละประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ปัจจัยหลักที่หนึ่ง อำนาจที่จำกัดของรัฐ (Limited Government Powers)

ในสังคมที่ปกครองด้วยหลักนิติธรรม นั้น รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และต้องมีความรับผิดชอบต่อกฎหมาย สังคมยุคใหม่ได้พัฒนาระบบการตรวจสอบและคานอำนาจทั้งโดยรัฐธรรมนูญและโดยองค์กร โดยการพัฒนาระบบดังกล่าวเป็นไปเพื่อจำกัดการลุแก่อำนาจของรัฐ และเป็นการนำอำนาจของรัฐ ผู้ปกครองมาอยู่ภายใต้กฎหมาย การตรวจสอบและการคานอำนาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยการตรวจสอบและการคานอำนาจอาจจะไม่จำเป็นต้องดำเนินการโดยการแบ่งแยกอำนาจเพียงอย่างเดียว หรือไม่จำเป็นที่จะต้องนำหลักการดังกล่าวไว้ในตัวบทกฎหมาย แต่สิ่งที่จำเป็นต้องมีคือ จะต้องทำให้มั่นใจว่าไม่มีหน่วยงานของรัฐใดที่สามารถใช้อำนาจของตนโดยไม่มีการตรวจสอบ

ปัจจัยหลักนี้สามารถแยกออกเป็นปัจจัยย่อยได้ ๗ ปัจจัย ดังต่อไปนี้

๑. อำนาจรัฐจะต้องมีการกำหนดไว้ในกฎหมายพื้นฐาน
๒. อำนาจรัฐจะต้องถูกจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพโดยฝ่ายนิติบัญญัติ (0.67)^๑
๓. อำนาจรัฐจะต้องถูกจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพโดยฝ่ายตุลาการ (0.49)
๔. อำนาจรัฐจะต้องถูกจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพโดยการตรวจสอบและทบทวนอย่างอิสระ (0.46)
๕. มีมาตรการลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐที่ประพฤติมิชอบ (0.48)
๖. อำนาจของรัฐสามารถถูกตรวจสอบโดยองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐ (0.66)
๗. การส่งผ่านอำนาจเป็นไปตามกฎหมาย (0.45)

^๑ ตัวเลขในวงเล็บเป็นคะแนนที่ประเทศไทยได้รับจากการประเมินของ World Justice Project ในปัจจัยด้านต่างๆ

ปัจจัยหลักที่สอง การปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption)

การปราศจากการคอร์รัปชัน (การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตน) เป็นหนึ่งในเครื่องหมายที่รับรองว่าเป็นสังคมที่ปกครองโดยหลักนิติธรรม เนื่องจากการคอร์รัปชันเป็นกรอบที่บ่งบอกถึงการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือ การปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว รูปแบบของการคอร์รัปชันมีหลายรูปแบบ เช่น การเรียก/รับสินบน การกรรโชก การใช้อิทธิพลเหนือที่ไม่สมควรโดยผลประโยชน์ส่วนรวม หรือส่วนตัว และการจัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรอื่นโดยมิชอบ

การคอร์รัปชันตามรูปแบบต่างๆ ข้างต้นเป็นการตรวจสอบกับเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร โดยสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยย่อยได้ ดังต่อไปนี้

๑. เจ้าหน้าที่รัฐในฝ่ายบริหารไม่ใช้อำนาจของตนเพื่อเอื้อประโยชน์ตนเอง (0.43)
๒. เจ้าหน้าที่รัฐในฝ่ายตุลาการไม่ใช้อำนาจของตนเพื่อเอื้อประโยชน์ตนเอง (0.58)
๓. เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารไม่ใช้อำนาจของตนเพื่อเอื้อประโยชน์ตนเอง (0.56)
๔. เจ้าหน้าที่รัฐในฝ่ายนิติบัญญัติไม่ใช้อำนาจของตนเพื่อเอื้อประโยชน์ตนเอง (0.06)

ปัจจัยหลักที่สาม ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง (Order and Security)

ความมั่นคงปลอดภัยของมนุษย์ นั้นเป็นแง่มุมหนึ่งในการกำหนดว่าสังคมใดมีหลักนิติธรรมหรือไม่ การปกป้องความมั่นคงของมนุษย์โดยหลักคือการทำให้นั่นใจในความมั่นคงของบุคคลและทรัพย์สิน เป็นหน้าที่พื้นฐานของรัฐ ความรุนแรงไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดบาดแผลต่อสังคม แต่ยังเป็นการสกัดกั้นความสำเร็จในเป้าหมายอื่นๆ ด้วย เช่น การใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และการทำให้นั่นใจต่อการเข้าถึงโอกาสและกระบวนการยุติธรรม ในสถานการณ์ที่สุดขีดความรุนแรงอาจกลายเป็นบรรทัดฐานในกรณีที่ถูกเกณฑ์ไม่สามารถบังคับได้ ภายใต้หลักนิติธรรมรัฐมีหน้าที่ที่จะป้องกันอาชญากรรมและความรุนแรงทุกประเภท ซึ่งรวมทั้งความรุนแรงทางการเมือง และการใช้ศาลเตี้ยในการยุติข้อพิพาท การคุ้มครองความมั่นคงของมนุษย์นั้นครอบคลุมใน ๓ มิติ คือ การทำให้อาชญากรรมหมดสิ้นไป การทำให้ไม่มีความรุนแรงต่อพลเมือง รวมทั้งการก่อการร้าย และการพิพาทโดยใช้อาวุธ และการไม่ทำให้เกิดการยอมรับการใช้ความรุนแรงในการยุติปัญหาหรือความเสียหายของบุคคล

ปัจจัยหลักด้านการคุ้มครองความมั่นคงของมนุษย์นั้น สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ปัจจัยย่อยได้ ดังต่อไปนี้

๑. การควบคุมอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (0.89)

๒. การจำกัดความขัดแย้งของพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ (0.58)

๓. ประชาชนไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหส่วนบุคคล (0.42)

ปัจจัยหลักที่สี่ สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights)

ภายใต้หลักนิติธรรม สิทธิขั้นพื้นฐานจะต้องได้รับการรับรองอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบกฎหมายบ้านเมือง (positive law) ซึ่งไม่ให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนหลักที่กำหนดภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายดังกล่าวเป็นไปได้อย่างดีก็เพียงแค่ การปกครองโดยกฎหมาย “rule by law” ไม่ใช่ตามหลักนิติธรรม หลักนิติธรรมที่ผูกพันสังคมควรที่จะต้องรับรองสิทธิที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงสิทธิในการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน การไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิในชีวิตและความปลอดภัยของบุคคล สิทธิที่จะได้รับการดำเนินการที่ชอบด้วยกฎหมาย (rights to due process of law) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการนับถือศาสนา การไม่แทรกแซงความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการชุมนุมและการรวมกันเป็นสมาคม และการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ใช้แรงงาน

ในส่วนของสิทธิขั้นพื้นฐาน สามารถแยกเป็น ๘ ปัจจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. การได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน การไม่เลือกปฏิบัติ (0.61)

๒. การรับประกันสิทธิในชีวิตและความปลอดภัยของบุคคล (0.6)

๓. สิทธิที่จะได้รับการดำเนินการที่ชอบด้วยกฎหมาย (rights to due process of law) และสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา (0.58)

๔. การรับประกันสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (0.66)

๕. การรับประกันสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา (0.68)

๖. สิทธิในการไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยไม่ชอบ (0.75)

๗. เสรีภาพในการชุมนุมและการรวมกันเป็นสมาคม (0.73)

๘ การปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ใช้แรงงาน (0.66)

ปัจจัยหลักที่ห้า รัฐบาลที่เปิดเผย (Open Government)

รัฐบาลที่เปิดเผยเป็นสิ่งจำเป็นต่อหลักนิติธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าถึง การมีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความรับผิดชอบ

การร้องขอข้อมูลจากหน่วยงานรัฐเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการให้อำนาจแก่ประชาชนโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความกังวลต่อรัฐบาลและเรียกหาความรับผิดชอบจากรัฐบาล รัฐบาลที่เปิดเผยนั้นมากกว่าความโปร่งใส และองค์ประกอบอื่น เช่น การมีกฎหมายที่ชัดเจน เปิดเผย และสามารถคาดหมายได้ แต่กระบวนการทางบริหารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ร่างกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ และการเปิดเผยข้อมูลของทางราชการก็ถือว่ามีคามสำคัญเช่นกัน

รัฐบาลที่เปิดเผยนั้นสามารถแบ่งเป็นปัจจัยย่อยได้ ๔ ปัจจัย ดังต่อไปนี้

๑. มีการเปิดเผยกฎหมายและประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ (0.49)
๒. กฎหมายสามารถคาดหมายได้ (0.49)
๓. สิทธิในการเรียกร้องต่อรัฐบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชน (0.61)
๔. การเปิดเผยข้อมูลของทางราชการเมื่อมีการร้องขอ (0.43)

ปัจจัยหลักที่หก การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement)

การบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลต่อประชาชนเป็นเรื่องจำเป็นในสังคมสมัยใหม่ในฐานะที่เป็นวิธีการในการชักชวนให้ปฏิบัติ องค์ประกอบสำคัญของหลักนิติธรรมคือการที่เจ้าหน้าที่รัฐส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสม เนื่องเพราะการบังคับใช้อาจกำหนดขอบเขตสำหรับการละเว้นหรือการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐผู้ซึ่งแสวงหาประโยชน์ของตน การบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่หมายความถึงสิ่งที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการแทรกแซงของภาครัฐหรือเอกชน แต่หมายความรวมถึงกระบวนการทางกฎหมายที่ดำเนินการโดยเคารพต่อกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (due process of law)

การบังคับใช้กฎหมายสามารถแบ่งเป็นปัจจัยย่อยได้ ๕ ปัจจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ (0.43)
๒. การปรับใช้และการบังคับใช้กฎหมายโดยปราศจากการแทรกแซงโดยมิชอบ (0.62)
๓. กระบวนการทางปกครองดำเนินไปโดยไม่ล่าช้าเกินสมควร (0.37)
๔. กระบวนการทางปกครองดำเนินไปตามขั้นตอนที่ชอบด้วยกฎหมาย (0.61)
๕. รัฐบาลไม่ดำเนินการเวนคืนทรัพย์สินโดยปราศจากการชดเชยตามสมควร (0.50)

ปัจจัยหลักที่เจ็ด กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice)

ในสังคมที่มีหลักนิติธรรม ประชาชนทั่วไปต้องได้รับการแก้ไขปัญหาคความทุกข์ร้อนของตน และได้รับการเยียวยาด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับหลักการขั้นพื้นฐานโดยผ่านองค์กรในกระบวนการยุติธรรมด้วยวิธีการสันติและมีประสิทธิภาพ แทนที่จะเป็นการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งจะต้องเป็นกระบวนการที่สามารถเข้าถึงได้ มีค่าใช้จ่ายที่ไม่แพงเกินไป มีประสิทธิภาพ เป็นกลาง การเข้าถึงได้หมายถึงการรับรู้โดยทั่วไปถึงทางแก้ไขปัญหามีอยู่ การมีการให้คำปรึกษาทางกฎหมายและที่ปรึกษาทางกฎหมายที่ไม่แพง และการปราศจากการเก็บค่าธรรมเนียมและอุปสรรคที่มากเกินไปและไม่สมเหตุสมผล ความเป็นกลาง หมายถึงการปราศจากการแบ่งแยกอย่างมีอคติ เช่น ตามสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับการตัดสินใจโดยปราศจากการแทรกแซงโดยใช้อิทธิพลที่ไม่เหมาะสมทั้งจากภาครัฐหรือเอกชน กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่มีประสิทธิภาพยังกินความถึงการดำเนินกระบวนการทางศาลที่ใช้เวลาอย่างเหมาะสมไม่ล่าช้าเกินสมควร นอกจากนี้ ในสังคมที่มีหลักนิติธรรม มาตรการการทางเลือกในการยุติข้อพิพาทเป็นสิ่งจำเป็นที่จะให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เป็นการป้องกันบุคคลที่จะต้องผูกพันตามมาตรการดังกล่าวโดยยินยอม

ปัจจัยหลักเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งสามารถแบ่งเป็นปัจจัยย่อยได้ ๗ ปัจจัยดังต่อไปนี้

๑. ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ไม่มีค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไป (0.50)
๒. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติ (0.35)
๓. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปราศจากการคอร์รัปชัน (0.58)
๔. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปราศจากการแทรกแซงของรัฐบาลที่ไม่เหมาะสม (0.50)
๕. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปราศจากความล่าช้าที่ไม่สมควร (0.32)
๖. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (0.36)
๗. มาตรการยุติข้อพิพาททางเลือกที่สามารถเข้าถึง เป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ (0.42)

ปัจจัยหลักที่แปด กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพเป็นอีกแง่มุมสำคัญของหลักนิติธรรม เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นมาตรการสำคัญในการชดเชยความเสียหายและดำเนินคดีต่อบุคคล

ที่กระทำความผิดต่อสังคม ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพเป็นการสร้างความสามารถในการสอบสวนและการดำเนินคดีในความผิดอาญาอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกลาง และปราศจากการแทรกแซงที่ไม่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันต้องรับรองสิทธิของผู้ต้องสงสัย และผู้เสียหาย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถแบ่งเป็นปัจจัยย่อยได้ ๗ ปัจจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. ระบบการสอบสวนคดีอาญามีประสิทธิภาพ (0.60)
๒. การดำเนินคดีที่ใช้ระยะเวลาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (0.55)
๓. ระบบการบังคับโทษที่มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมทางอาชญากรรม (0.62)
๔. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นกลาง (0.53)
๕. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ปราศจากการคอร์รัปชัน (0.66)
๖. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ปราศจากการแทรกแซงที่ไม่เหมาะสมจากรัฐบาล (0.60)
๗. การดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย และสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา (0.58)

ปัจจัยหลักที่เก้า กระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการ (Informal Justice)

ในหลายประเทศกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น ศาลประจำเผ่า ศาสนา และประเพณี เช่นเดียวกับระบบการตัดสินคดีโดยชุมชน ในการยุติข้อพิพาท ระบบดังกล่าวจะมีบทบาทสำคัญในกรณีที่ยังคงศาล หรือองค์กรทางกฎหมายไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเมื่อประชาชนมองว่าองค์กรดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพ หรือคอร์รัปชัน องค์ประกอบที่สำคัญของหลักนิติธรรมสำหรับระบบกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก คือ มีประสิทธิภาพ เป็นกลาง และปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน และมีมาตรฐานความยุติธรรมในการยุติข้อพิพาทเช่นเดียวกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

ปัจจัยหลักในด้านกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการสามารถแบ่งเป็นปัจจัยย่อยได้ ๓ ปัจจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการดำเนินการโดยใช้เวลาที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ
๒. กระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการเป็นกลางและปราศจากการแทรกแซงที่ไม่เหมาะสม
๓. กระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการเคารพและปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน

โดยสรุป จากรายงานของ World justice project สรุปความได้ว่า ประเทศไทยทำคะแนนได้ดีในส่วนของ การปราบปรามอาชญากรรม และประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (อยู่ในอันดับที่ ๓๕ จากประเทศทั้งหมด และอยู่ในอันดับ ๗ ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้เท่ากัน) แต่อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งระหว่างพลเมืองและความรุนแรงทางการเมืองยังเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย การคอร์รัปชันยังเป็นเรื่องธรรมดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในฝ่ายนิติบัญญัติและตำรวจ ส่วนที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือในส่วนของกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (อยู่ในอันดับที่ ๘๐) ซึ่งปัญหาที่พบคือความล่าช้าในการดำเนินคดีและปัญหาในการบังคับตามคำพิพากษา
